

Proefveldjes bij de universiteit in Valencia.

Eerste ETS Field Days gehouden in Valencia

Een combinatie van sinaasappels en straatgras

Dit jaar werd als locatie gekozen voor Valencia (Spanje), vanwege de invloed van de Middellandse Zee, met milde winters en hete droge zomers. Deze stressfactoren zorgen ervoor dat het grasonderhoud anders is dan bij ons. Dat wordt veroorzaakt door de hogere winter- en zomerstemperaturen en de lagere regenval in de zomer. Ook het zoutgehalte van het gebruikte irrigatiewater is vaker hoger. Hierdoor wordt het voor veel grassoorten in deze klimaatzone erg moeilijk om het hele jaar door goed te presteren. Irrigatie, droogtegevoeligheid en 'warm season' gras vormden dan ook de sleutelwoorden voor beide dagen.

Presentaties

Op 21 april startten de Field Days in de Conference Hall van de Polytechnische Universiteit met een serie presentaties rond het thema 'waterretentie en droogtetolerantie van grassen'. Stephen Baker (STRI) benaderde dit vanuit zijn bodemkundig vakgebied en ging in op een aantal methodes en materialen om de watervasthoudendheid van de bodem te verbeteren. De kwekers van Barenbrug (Koos de Brijn) en DLF Trifolium (Christophe Galbrun), beiden werkzaam in Frankrijk, vertelden na elkaar de ins en outs van het gebruik van grassen bij hitte in de zomer, schaduwomstandigheden en

lage luchtvochtigheden. Kennis van eigenschappen als transpiratie van verschillende soorten is hierbij onontbeerlijk. Zo is de verdamping van *Cynodon dactylon* (bermudagrass) slechts 6 tot 7 mm per dag, terwijl het overbekende inputvragende Engels raaigras op dagen met een hoge temperatuur 8,5 tot 10 mm vocht verdampt. In volgorde van afnemende droogtetolerantie werd tot slot nog een overzicht van grassoorten gepresenteerd. Bermudagrass staat bovenaan, straatgras - zoals je ook zou verwachten - staat onderaan... Bernd Leinauer van New Mexico State University (USA) sloot de presentaties af met een inleiding over beregening met kwalitatief slecht water. Dat is zeer toepasselijk voor een gebied waar fieldmanagers en greenkeepers te kampen hebben met vervuild oppervlaktewater en brak grondwater met alle negatieve effecten op de grasmat van dien.

Schaduw

Gelukkig blijft het niet bij het 'lezingendeel binnen'. De nadruk van de Field Days, zoals de naam al doet vermoeden, ligt op het zien van gras buiten! De volgende dag bestaat uit een vol excursieprogramma. Tijdens deze Turftour zijn vijf plaatsen bezocht waar tijd werd ingeruimd voor bezichtigingen, uitleg en onderlinge discussies. Het eerste bezoek betreft het Jardin del Turia

Op 21 en 22 april 2009 vonden in het Spaanse Valencia de eerste ETS Field Days plaats. Ruim 120 vakspecialisten uit vijftien landen woonden de presentaties en de excursie bij. Doel van de elke twee jaar te houden Field Days is de informatie-uitwisseling tussen grasspecialisten van universiteiten, bedrijven en andere instanties.

Auteur: Arthur Wolleswinkel, met bijdragen van Gerard van 't Klooster.

park langs de Turia-rivier net buiten het centrum van Valencia. Vele prachtige oude bomen sieren het park. Ze zorgen voor schaduw en verkoeling. Het gras heeft hier veel hinder van en het valt direct op, dat het sporadisch aanwezige bermudagrass slecht gedijt in de schaduw. Bovendien worden onkruiden niet bestreden waardoor de onkruiddruk in het gras hoog is. De intensiteit van het onderhoud is laag getuige ook de aard en omvang van het machinepark ...

C3- en C4-grassen

Kijken en vergelijken kunnen de Turftour deelnemers op de proefveldjes van de universiteit. Maar liefst 60 'cool season'-variëteiten (zogenaamde C3-grassen) zijn gezaaid op plots van 2 m². Minstens zo interessant zijn de plots met 'warm season'-variëteiten (C4-grassen) waaronder enkele bekende rassen van het zouttolerante *Paspalum vaginatum* en het droogtetolerante *Cynodon dactylon*. Omdat de temperaturen al vroeg in het seizoen hoge waarden hebben bereikt, zijn ook de warm seizoensgrassen uit hun winterslaap; de temperatuur is echter nog niet te hoog om de

C3-roodzwenken te laten verdrogen. C4-grassen kunnen meer suikers produceren en bij een hogere temperatuur en meer licht gaan ze in die situatie efficiënter met het zonlicht om. Dit kunnen C4-grassen alleen bij voldoende hoge temperaturen (denk aan maïs in Nederland).

Straatgras

De bezoeken aan de Valencia Football Club trainingsfaciliteiten en de Manises Golfcourse bij het internationale vliegveld die hierop volgen, hebben één opmerkelijk aspect gemeen: straatgras. Wie ooit heeft gezegd dat straatgras in Spanje niet voorkomt, zal dit na het zien van deze trainingsvelden nooit meer durven zeggen. "Als de velden maar groen zijn", moet de fieldmanager hebben gedacht toen die voor de zoveelste maal de beregeningskraan nog eens helemaal opendraaide. Het bezoek aan de velden wordt voor de echte grasfreaks in het gezelschap een sport om veldbeemd, Engels raaigras of zelfs bermudagrass tussen de *Poa annua* te vinden. Natuurlijk worden er enkele van deze planten gevonden in de vervilte zode met een beperkte beworteling in de keiharde topplaat. Een veld helemaal vrij van straatgras blijft echter een utopie.

Nog meer straatgras

Ook op de Manises Golfcourse weet men de kraan van de beregening goed vinden. De Penn A4/straatgras greens onder de sinaasappelboompjes liggen er dientengevolge diepgroen bij. Verder is de input op de baan erg laag en vindt ecologisch beheer plaats volgens de greenkeeper. Chemische gewasbescherming zou niet van toepassing zijn en ook de stikstofinput

Bermudagrass

komt niet boven de 100 kg N per hectare. Opvallend zijn de breedbladige onkruiden op de fairway die op apegapen liggen. Dat zou veroorzaakt worden door de kerosinedampen van de nabij gelegen luchthaven. Volgens de kritische grasspecialisten ruikt kerosine toch anders en riekt dit naar een middeltje dat in Nederland op golfbanen al lang verboden is...

Wortelveldjes

Eind van de middag wordt de Turftour afgesloten met een stop bij de faciliteiten van Intersemillas Seed Company. Ondanks de geringe verwerkingscapaciteit van de zaadschonings-, meng- en afzaklijn zijn de faciliteiten vrij nieuw. Opvallend voor de meesten zijn de blijkbaar in alle haast uit de grond gestampte proefveldjes achter de gebouwen. De meeste veldjes zijn pas medio maart ingezaaid en er was maar weinig resultaat van terug te zien. Behalve de meest vreemde combinaties van soorten ('als we heel veel soorten bij elkaar doen zien we in ieder geval snel iets groen worden..') is de aandacht voor zaaibedvoorbereiding vrij karig geweest. Het

hadden net zo goed wortelveldjes kunnen zijn...

Kwaliteit

Er is veel gesproken over de organisatie en de invulling van de eerste ETS Field Days. De lezingen moeten meer worden beschouwd als inleiding op de Turftour. Je mag niet vergeten dat kwaliteit meerdere niveaus heeft en sterk afhangt van de specifieke landencultuur. Zo ook de kwaliteit van de organisatie. 'Turfquality' is net zo'n relatief begrip en de opvatting en het kennisniveau van de gebruiker en fieldmanager zijn bepalend voor hoe de 'velden of de greens er bij liggen'. Vooral straatgras vervult een belangrijke groene functie zolang men middelen als water en voeding maar voorhanden heeft. Op het moment dat dit niet meer het geval is, zal Valencia misschien eens terugdenken aan de thema's van deze Field Days. Met weinig water en de immer aanwezige zon kun je behalve sappige sinaasappels ook een in alle opzichten duurzame grasmat zrealiseren!

Straatgras gedijt goed.

Een zode met straatgrasvlekken.